

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

Nr. 5910. Pres.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu dreptcredinciosul Episcop al Aradului, Orăzii-Mari, Ienopolei și al Hălmaگیului, precum și al părților adnexate din Bănatul-Timișan.

Iubitului cler și tuturor credincioșilor din eparhia Aradului, dar și pace dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Iisus Hristos, împreună cu salutarea Noastră arhierească!

„Un prunc s'a născut nouă
Fiul și s'a dat nouă, a cărui stăpânire s'a pus pe umerii Lui și se cheamă numele Lui înger de mare sfat, Sfetnic minunat, Dumnezeu tare, biruitor, Domn al păcii și Părintele veacului ce va să fie“.

(Isaia c. 9. v. 6.)

Iubiților mei fii sufletești!

Duminecile și sărbătorile de peste an chiar și în legea veche au fost totdeauna zile mari și însemnate în viața omenimei, iar în legea nouă, în viața creștinului cu frica lui Dumnezeu, Duminecile și sărbătorile au fost și vor rămâne pentru totdeauna nu numai zile mari și însemnate, ci zile de adevărat praznic Dumnezeesc; zile de bucurie și veselie sufletească, pentru-că: ele sunt zilele, pe cari le-au făcut Domnul spre deșteptarea și luminarea minții omenimei, spre liniștea și mângăierea, spre bucuria și veselia sufletului creștinesc. Ele sunt adevărate: soarele vieții sufletului creștinesc.

O asemenea zi mare și însemnată, o asemenea zi de praznic Dumnezeesc, o asemenea zi de mângăiere și bucurie creștinească este pentru noi și *sărbătoarea îndoită de astăzi*, când

și noi la rândul nostru deodată cu ziua Duminecii, consfințită și altcum odihnei și reținerii dela lucrurile și ocupațiunile pentru traiul vieții, mai prăznuim îndeosebi, precum prăznuște întreaga biserică a răsăritului, sărbătoarea cea mare a *plinirei vremii*, când, după mărturisirea marelui apostol Pavel, cetită astăzi în auzul și la priceperea voastră a tuturor, „a trimis Dumnezeu pe Fiul Său cel născut din muiere, care s'a născut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i rescumpere, ca să dobândim moștenirea fiiască“; prăznuim și noi venirea pe pământ a lui Mesia cel făgăduit, adevărat Nașterea cea după trup a Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, carea marele proroc Isaia cu mult mai înainte a văzut-o cu ochii minții sale, și în cartea prorociei sale despre nașterea, numele și împărăția trimisului lui Dumnezeu, o descrie cu cuvintele: „Un prunc s'a născut nouă Fiul, și s'a dat nouă, a cărui stăpânire s'a pus pe umerii Lui și se cheamă numele Lui înger de mare sfat, sfetnic minunat, Dumnezeu tare, biruitor, Domn al păcii și părintele veacului, ce va să fie“.

Iubiților mei fii sufletești!

Sunt 1905 de ani de când s'a împlinit această prorocie, precum tot atâta ani sunt de când s'au împlinit și toate celelalte prorocii despre nașterea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Sunt 1905 de ani de când a venit *plinirea vremii*, de când adevărat s'a născut nouă Fiul și s'a dat nouă Domnul păcii și părintele veacului ce va să fie, dar cu toate aceste, sărbătoarea introdusă de sfânta noastră biserică întru pomenirea acestui eveniment fără păreche în istoria lumii; sărbătoarea care o prăznuim noi astăzi întru pomenirea Nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, nu numai nu și-a pierdut și nu-și va pierde nimica din-

tru însemnătatea ei, ci din contră, cu cât creștinul se va cugeta mai cu deadinsul asupra mării (chemării) și destinațiunii sale pe pământ, cu atât această sărbătoare a *desrobirii sufletului omenesc* din lanțurile păcatului neascultării; aceasta sărbătoare a *inceputului mântuirii noastre*, va deveni mai aleasă și mai însemnată; cu atât va simți creștinul mai mare bucurie și veselie, va lua și va trebui să iee îndemn pentru prăznuirea ei tot cu mai multă dragoste, tot cu mai multă bucurie și evlavie creștină.

Pentruca și mai bine să o înțeleagă aceasta, și pentruca sărbătorea de astăzi să fie și pentru noi, cum eră la părinții, moșii și strămoșii noștri zi de adevărat praznic dumnezeesc, omul trebuie să se deștepte și lumineze înainte de toate asupra faptului, că atunci, când Dumnezeu l-a adus dintru neființă la ființă, când i-a dat voie liberă spre a putea săvârși binele; când i-a dat și minte luminată, înțelegere și judecată sănătoasă, ca să poată face deosebire între lumină și întunec, între bine și rău; și când astfel l-a pus Domn și stăpân peste lume, peste toată avuția, podoaba și frumuseța ei, el *omul*, n'a fost destinat și făcut spre judecată și osândă, ci spre *bine și fericire*.

Aceasta o va înțelege și trebuie să o înțeleagă creștinul și mai bine, dacă își va da seama, că deși omul a călcat porunca Domnului, și a necinstit legea lui; deși n'a ascultat nici de Moise, nici de proroci, pe cari i-a trimis Dumnezeu spre deșteptarea și întoarcerea lui de pe calea povârnișului și a decădınței, pe care alunecase; deși prin neascultarea lui a intrat în lume păcatul, și prin păcat moartea; totuși bunul Dumnezeu întru nemărginita Sa îndurare și iubire de oameni, nici atunci n'a voit moartea păcătosului, ci a dorit să se întoarcă și să fie viu, și spre a-l aduce din moarte la viață și din întunec la lumină; spre a-l scoate din robia păcatului și a-l face iarăși fiu și moștan împărăției cei cerești, — a trimis în lume pe unul născut Fiul său, Domnul nostru Iisus Hristos, care ni-a adus *lumina cunoștinței*, și ni-a dat învățături sfinte, cari au rămas și vor rămâne nestrămutate pentru toate veacurile, precum și însuși a zis, că: „*Cerul și pământul va trece, iar cuvintele mele nu vor trece, până ce toate se vor împlini*“.

De acestea adevăruri sfinte au fost conduși creștinii dela început; pe aceste adevăruri s'a întemeiat și întărit biserica lui Hristos și acestea adevăruri trebuie să le avem și noi înaintea ochilor, îndeosebi în zilele de acum, când vedem și simțim cu toții că, cu cât înaintează lumea cu timpul și cu veacul, cu atât mai tare se înmulțesc și lipsele și trebuințele și în măsura sporirii aces-

tora se îngreunează traiul vieții, crește nemulțămirea și neîndestularea omului.

Noi vedem, că în fața acestor stări de lucruri, omul de astăzi încă nu stă locului, ci se zbuțumă ziua și noaptea, nu cruță nici o ostenală, ci fiecare după puterea sa și de după gradul luminei și a învățătorei sale, aleargă ca vântul, lucră neîncetat ca vermele pământului, cearcă să câștige și să adune cu sîrguința furnicei și a albinei cele trebuincioase pentru preîntimpinarea multelor lipse și trebuințe ale vieții sale, și pentru a ajunge la o mai bună stare și îndestulare. Și oare după atâtea alergări și sbuciumări, ajuns-a omul unde a dorit, aflat-a el ce-ace a cercat, dat-a el măcar de izvorul *mulțumirei*, dat-a el măcar de calea spre *fericire*?

Dar cu cât va cercă cineva mai amănunțit și mai cu deadinsul să afle adevărul, cu cât va întrebă cineva mai pe mulți despre starea și dispoziția sufletului omenesc; cu atât va afla mai ușor și va trebui să recunoască și mărturisească mai deschis și mai pe față, că: sunt prea puțini aceia, despre cari să poată zice că au dat de casa binelui; sunt prea puțini aceia, cari au dat de izvorul mulțămirei, și astfel este mai mare numărul celor nemulțămiiți, decât a celor mulțămiiți cu statul lor. Iar cercând după cauza răului, ori cât ar vrea cineva să înfrumusețeze și să netezască lucrul, adevărul nu-l va putea ascunde, ci tot creștinul cu frica lui Dumnezeu, tot omul cu mintea luminată și cu judecată sănătoasă va trebui să recunoască și mărturisească că: *vina nemulțumirei sale este numai omul însuși*, pentrucă deși vede și i-se spune tot mereu; deși simte însuși cum lumea trece și pofta ei; deși știe că binele și fericirea fără învoirea și conlucrarea omului nu se poate aunge, — totuși el nu ascultă de sfatul sfintei biserici și a apostolilor ei, prea se dă după lume și după poftele ei, își uită de chemarea sa înaltă și de scopul chemării sale pe pământ, adecă pune prea mare preț pe cele trecătoare și uită și nesocotește sufletul său, fără a cărui liniște, pace și îndestulare, nu este bucurie și veselie creștină.

Tocmai de aceea, după ce noi vedem, că nemulțămirea omului este o boală rea atât pentru însuși omul, cât și pentru societate; după ce noi vedem, că omul nemulțămiiți nici în deaproapele său, nici în alte ființe de pe pământ nu vede altă decât pe urzitorul nefericirei sale, și pentru toate păcatele și greșalele sale pune vina pe altul; după ce noi vedem, că din nemulțămirea omului se naște ura și pizma, de aci certele și sfelizile cu urmările lor: prigonirea și răzburarea; după ce astfel vedem și simțim, că nemulțămirea omului este un rău, care roade ca vermele neadormit la rădăcina pomului bine-

lui și al fericirii omenеști, împedecă desvoltagea și întărirea vieții creștine, și dupăce astfel strică și conturbă pacea și acea bunăvoire între oameni, carea ni-au adus-o Domnul Hristos prin Nașterea Sa, mă întreb însumi: că acum, când iarăși viu cu duhul meu în mijlocul vostru, ce învățătură arhierească, ce sfat părintesc vi-aș putea da mai potrivit duhului vremii și trebuinței sufletului omenesc? de cât să vă recomand tuturor și fiește căruia în deosebi: fieștecările să se ispitească pe sine și să afle: de unde vin certele și nemulțămirea? și aflând izvorul răului să stăruie fiecare cu toată lumina și învățătura sa, întru a afla cele două mărgăritare scumpe, prin cari se îndreaptă starea vieții sufletești; se află cele două daruri neprețuite, fără de cari nu este și nici nu se poate închipui bucurie și fericire pe pământ.

Liniștea sufletească și îndestularea omului cu statul său sunt două talismane, pe cari cine le află, au aflat calea fericirii; acele vi-le recomand cu toată căldura inimii mele cu atât mai vârtos, cu cât socotesc de venită plinirea vremii, ca și voi iubiții mei fii sufletești! să aveți parte de o stare mai bună și mai îndestulată, de mai multă liniște sufletească. Vi-le recomand aceste două mărgăritare scumpe; aceste două daruri neprețuite, pentru că văd și cunosc: cât de simțită este lipsa lor în viața și societatea creștină, și pentru că văd și știu că, deși calea, carea duce la ele este scurtă, fără oboseală și cheltuială, totuși prea puțini le cearcă, deși ușa lor se deschide înaintea fieștecării creștin. Vi le recomand de aceea pentru că: spre a ajunge la ele, nu se recere de cât voința tare a omului și credința neștrămutată în Dumnezeu, cu puterea și ajutorul căruia să poată alungă dela sine cugetele deșerte, să poată face deosebire între adevăratele lipse și trebuințe și între poftele și dorințele sale trecătoare, cari și altcum nu numai nu sunt de folos, ci împedecă omul în calea fericirii sale. Vi-le recomand cu atât mai vârtos, pentru că tot creștinul cu minte înțelege, că înzadar pofteste dacă nu poate avea; înzadar pizmuește, dacă nu poate dobândi. Și nu poate avea, și nu poate dobândi omul toate câte ochii văd și nici toate celea, ce inima cere, pentru că hotăr-a pus Domnul, care nime nu-l poate trece.

Tocmai de aceea, după ce fără liniște sufletească nu este îndestulare și fericire pe pământ; iar liniștea sufletească și îndestularea se poate câștiga numai prin înfrânarea poftelor, prin restrângerea dorințelor și pretenziunilor, și prin viața adevărat creștinească conform poruncii Domnului; dupăce sfânta noastră biserică le vestește și învață acestea în toate zilele și deosebit în Dumineci și sărbători, când tot cre-

știnul are vreme și ocaziune să se înalțe cu cugetul la Dumnezeu, — nu vă pot din destul îndemna și sfătui: să cercetați sfânta biserică, cu toată căldura inimii, pentru că din învățătura ce se dă, și din cântarea ce se face în biserică în auzul și la priceperea voastră a tuturor, aveți putința și posibilitatea de a câștiga sufletului vostru hrana trebuincioasă pentru întărirea în credința, dragostea și nădejdea în Dumnezeu, întocmai cum prin munca întinsă și obositoare a zilelor de rând, vă câștigați hrana vieții trupești.

Vă recomand să puneți tot mai mare preț pe luminarea minții și a inimii, pentru că, împlinind aceste sfaturi cu iubirea și cu credința creștinului adevărat, să va sălășui în inima și sufletul vostru, în casele și familiile voastre și în toată societatea creștină: pacea și liniștea, bunăstarea materială și îndestularea, bucuria și veselie sufletească, care vi-o doresc din inimă la toți pentru acum și pentru toate zilele vieții voastre. Amin.

Arad, în sărbătorile Nașterii Domnului din anul 1905.

Al vostru tuturor

de binevoitor

Ioan I. Papp

Episcopul Aradului

Nr. 6100/1905.

Circular

cătră toate oficiile protoprezviterale și parohiale din districtul Consistorului gr. or. rom. din Arad.

În vederea, că la finea acestui an solar es-piră și periodul de trei ani 1903, 1904, 1905, pentru care au fost alese corporațiunile noastre bisericesti, adecă comitetele și epitropiile parohiale, apoi sinoadele, comitetele și epitropiile protoprezviterale, și într'una cu aceasta expirând și mandatul acestor corporațiuni: acelea urmează a se restaura din nou pe următorul period de trei ani: 1906, 1907 și 1908.

După ce însă se știe din praxa vieții constituționale a bisericii noastre de până acuma, că asemenea restaurări numai acolo s'au putut efeptul spre mulțumire comună, unde s'a ținut cont de dreptul tuturor factorilor chemați a concurge la restaurări, și unde acei factori au fost conduși de adevărată interesare pentru promovarea scopului urmărit de biserică noastră națională, nu putem din destul recomandă și la această ocaziune, ca atât la pregătirea lucrărilor premergătoare, cât și la însuși actul restaurării, fiecare membru din sânul bisericii noastre să aibă în vedere, că pe lângă frumoasa chemare, are și datorința de a conlucra în spi-

ritul *conciliant al evangheliei*, pentru îndulcirea și alipirea tuturor către sfânta maica noastră biserică națională, și către frumoasele ei instituțiuni, și prin aceasta pentru promovarea vieții religioase morale și culturale a poporului.

În scopul îndeplinirii acestora, în conformitate cu dispozițiunile Statutului Organic și a normelor în vigoare, decretăm și dispunem precum urmează:

1. P. T. D. *protoprezviteri și administratori protoprezviterali* se însărcină, ca în sfera competenței lor, să stabilească termenele pentru restaurare astfel: ca aceea să se poată efectua preste tot în cursul lunii Ianuarie 1906 și anume în Sinodul ordinar, convocând și pentru censurarea socioților anului expirat, și aceasta și pentru motivul, că *Sinoadele protoprezviterale ordinare* să se poată ține conform Statutului Organic până în a 2-a Duminică din Februarie 1906.

2. *Conducătorii oficiilor parohiale se îndatorează:*

a) Ca într-un cât nu vor fi pregătit, să compună și rectifice lista membrilor Sinodului parohial, conform Instrucțiunii din circularul Nr. 5800/1905.

b) *Tot conducătorii oficiilor parohiale se îndatorează*, că la 31 Decembrie v. 1905, să încheie ziarele și evidențele epitropiei parohiale și a celei culturale, și starea casei, ce ar rezultă din încheiere să o petreacă în ziarul, ce au să-l deschidă pentru anul următor 1906, apoi pe baza ziarelor încheiate la finea anului 1905, să compună în 2 exemplare inventarul și socioata, nu altcum și preliminarul pe 1905, dacă nu ar fi stabilit și aprobat, și să facă atenți epitropii, ca remanența de casă ce s'ar arăta la încheierea ziarelor ca bani gata, să fie în număr în lada epitropiei și să fie în regulă și toată cealaltă avere mobilă a parohiei.

Incheiat fiind ziarul și compus fiind inventarul, socioata și preliminarul, conform Instrucțiunii Nr. 8591/1901, conducătorul oficiului parohial se însărcină a dispune convocarea de urgență a comitetului parohial spre cenzurarea și aprobarea acestora.

3. *Comitetul întrunit în ședință*, cenzurează toate aceste, despre cele constatate în act la protocol cu eventualele observări, și în cas de aprobare le prevede cu clausula recerută conform Instrucțiunii. *Socoata și bugetul cenzurat și aprobat* de către comitet se predă conducătorului oficiului parohial, care îngrijește pentru convocarea Sinodului parohial pe terminul stabilit de concernintele protopop, respective administratorul protopopesc, publicându-se ca obiect de Sinod: Cenzurarea socioților cu bugetul și restaurarea.

4. *În Sinodul parohial*, având mai întâiu să se cenzureze socioata eventual cu bugetul și apoi să urmeze restaurarea, și având în vedere, că *președintele Sinodului* de după §-ul 10 din Statutul Organic, este *răspunzător pentru ordinea bună*, îi atragem atențiunea, că pentru evitarea neînțelegerilor, ce se ivesc în multe locuri chiar la constituire, anume la alegerea notarului și a bărbaților de încredere, el, *președintele* să lase curs liber și dacă e de *lipsă și se cere*, să admită *alegerea acestora și cu vot nominal* pe baza listei membrilor Sinodului parohial. Tot datorința președintelui este ca, mai înainte de a purcede la actul restaurării, să explice Sinodului chemarea și datorințele comitetului și ale epitropiei; să explice calitățile personale recerute dela membrii acestor corporațiuni, chemate a lucra pentru religiozitatea și moralitatea membrilor și a chivernisi averea parohiei, și în deosebi să le arate că:

a) de după concludul congresual Nr. 179/1891, în comitet pot fi aleși numai indivizi nepătați, adică cari întrunesc condițiunile de viață morală, religioasă și socială:

b) de după §. 19 din Statutul Organic „*Tatăl și fiul, moșul și nepotul, frați, socrul și ginerele nu pot fi deodată membrii ai comitetului*“, că:

c) după tenoarea §-ului 24 din Stat. Organic, „*epitropii nu pot fi între sine înrudiți până în gradul al șeselea de sânge și al patru-lea de cuscrie*“.

d) că membrii corporațiunilor de până acum se pot realege, dar se înțelege de sine că numai aceia, cari în periodul ce expiră, prin viua interesare de binele și prosperarea bisericei, prin purtare morală neexceptabilă și prin curățenia mânilor lor, s'au arătat demni de chemarea lor, și

e) că atât mersul regulat al afacerilor parohiale în genere, cât și în special sporirea averi parohiale recere, ca în epitropie nici decât, dar nici în comitet să nu să aleagă atari membrii, cari ar stă în proces cu biserica, precum nici de aceia, cari dătoresc bisericei ori altor fonduri parohiale cu bani împrumutați ori alte pretenziuni în sume mai mari, dar neîntabulate, cum ar fi bunăoară acei epitropi, cari la eşirealor din epitropie, neputând face sama cu banii în numerar, au dat obligațiuni și apoi nici nu plătesc, nici nu asigurază pretenziunea bisericei, dar nici nu plătesc inte-resele regulat.

5. După aceste *președintele Sinodului parohial* din fiecare comună, având la mână lista alegătorilor, inventarul și socioțile, va pune la ordinea zilei: cenzurarea socioților și eventual a bugetului anual, luându-se la protocol act desprevotul sinodului atât relativ la socioți,

cât și la buget și inducându-se necondiționat în protocol rezultatul socioții și respective suma preliminară în buget.

6. Terminată *censurarea socioților* va urmă *restaurarea*.

Mai înainte însă de a trece la alegere, președintele sinodului va încercă cu fruntașii poporului combinarea listei candidaților, cu observarea celor indigitate sub p. 4 și cu aceea observare, că acolo unde s'ar ivi mai multe păreri în privința alegănzilor, și respective unde alegătorii ar fi împărțiți în grupe, — datorința președintelui e a sfătul pe toți, să se înțeleagă, ca din fiecare grupă să se aleagă în respectivele corporațiuni membri în număr proporționat numărului grupei, ca și prin aceasta să se dovedească, că în biserică domnește dragostea evangelică.

Purcesând la alegere, președinții sinoadelor parohiale vor pune la cale mai întâi alegerea comitetului și după aceea a epitropiei parohiale, cu observarea că dacă n'ar fi succes *combinarea listei cum se zice mai sus*, alegerea are să se *facă cu vot nominal asupra* listelor, ce le vor prezentă reprezentanții grupelor.

În comitetul parohial, afară de membrii ordinari, se vor alege în număr de jumătate și membrii suplenți, cari în ordinea în care au fost aleși, vor avea să înlocuiască pe membrii ordinari, cari din oricare motiv în decursul timpului ar eși din sânul comitetului.

Incheindu-se votarea se publică rezultatul alegerii, și la protocol are să se petreacă corect numele membrilor aleși în comitet și epitropie, având la protocol să se alătore și listele candidaților.

7. După efectuarea alegerii de comitet și epitropie, are să urmeze predarea averii și a tuturor afacerilor dela epitropii vechi la cei noi. Predarea să se facă în prezența președintelui și a biroului sinodului parohial, la care act epitropii vechi trebuie să predee celor noi lada bisericii ziuarul de percepțiuni și erogațiuni, suma banilor în număr, evidență obligațiunilor și toate alte evidente și hârțiile de valoare de după numărul și valoarea lor.

Predarea se face pe baza ziarului și a inventarului dela finea anului 1905 și respective pe baza ziarului ce se va încheia în ziua predării și de după starea ce va rezultă la încheierea acelu ziuar, rămânând epitropii vechi răspunzători pentru toate pozițiile eventual neinduse ori induse greșit, și cu un cuvânt pentru toate diferențele, ce s'ar constată la censurarea și aprobarea socioților din timpul epitropiei lor.

Despre actul predării se ia protocol deosebit, în care se anumește obiectele și valorile predate de către epitropii vechi și primite de

cătră cei noi, și acest protocol, în prezența biroului sinodal au să-l subscrie deoparte epitropii, cari predau, de alta epitropii, cari primesc și constată ce au primit, și prin această predare și primire epitropii noi întră numai decât în funcțiune pentru îndeplinirea agendelor avizate lor prin § 27 din Statutul-Organic.

8. După *terminarea restaurării și predării* amintite mai sus, sinoadele parohiale vor efectui *alegerea membrilor mireni pentru sinodul protopopesc*, a căror alegere se poate îndeplini prin aclamare, prin votare nominală sau secretă cu ședule; unde însă mai multe comune au să aleagă laolaltă un membru la sinodul protopopesc, alegerea trebuie să se efectuiască ori cu vot nominal ori cu vot secret prin ședule, și în cazul din urmă ședulele, după efectuarea scrutinării, au să se alătore la protocol în plic sigilat.

9. După efectuarea acestor alegeri, protocolul se cetește și autentică, și sedința Sinodului se încheia, iar membrii aleși în comitet, se întrunesc pentru constituire despre ce *se ia protocol formal*. Astfel îndeplinită alegerea și constituirea comitetului, acesta întră numai decât în funcțiune, spre îndeplinirea agendelor avizate competenței sale conform §-lor 20 și 22 respective 23 din Stat. Org., și prin aceasta înceată funcțiunea comitetului și a epitropiei vechi, având *președintele sinodului a așterne oficiului protopopesc* în termen de *cel mult trei zile după Sinod* o copie autentică de pe protocolul Sinodului, dar' nezmintit un extras despre alegerea comitetului și a epitropiei, despre constituirea comitetului, despre predarea cassei și despre *alegerea membrilor la sinodul protopopesc* (împreună cu eventuale ședule de votare.)

10. *Se însărcinează oficiile protopopești*, că atât pentru efectuarea celor expuse mai sus, cât și pentru ca restaurarea corporațiunilor protoprezviterale să se poată îndeplini în timpul normal, — deodată cu *expedarea circularului prezent* — din cari li-se trimite numărul recerut de exemplare, să notifice:

a) *împărțirea cercurilor pentru alegerea deputaților mireni* la sinodul protopopesc, și respective pe baza împărțirii adoptate, să *notifice fiecărei parohii*, câți *membri mireni* are să *aleagă pentru sinodul protopopesc*:

b) să defigă ziua și locul, unde să se *întrunească preoșimea tractuală* pentru *alegerea membrilor eclesiastici* la sinodul protopopesc, conform normelor precizate în art. II. §§-ii 38, 40 și 41 ai Stat. Org.

La staverirea și publicarea acestor termine *să se țină cont de prescrișele Statutului Organic*, ca sinoadele protopopești ordinare, cari au să se țină în prima sau a doua Duminecă

din Februarie, și cari au să se convoace cu 14 zile mai înainte, pe lângă pertractarea altor obiecte ordinare, să poată fi și constituante.

11. *La actul restaurării sinoadelor protoprezviterale* au să servească de cinosură normele prevăzute în circularul episcopesc de datul 24 Iulie 1869, Nr. 874 și 27 Noemvre 1869, Nr. 1387, cari s'au urmat la prima constituire a sinoadelor protoprezviterale, adecă la introducerea în viață a Statutului Organic.

În legătură cu cele de sus mai este de observat: că *scaunele protoprezviterale*, ca foruri judecătorești de prima instanță, investite cu jurisdicțiune canonică, rămân și mai departe în activitate, și numai încât unii membri ai lor prin moarte sau prin alte eventualități vor fi încetat din funcțiune, se vor îndeplini locurile vacante, conform §§-lor 53 și 55 din Stat. Org., dar' aceste alegeri au a *se subșterne necondiționat la Consistor* pentru îndeplinirea formelor canonice.

12. *Să însărcinează în fine oficiile protopopești* a grăbi cu publicarea circularului prezent astfel: ca, *până la 31 Decemvre, v. a. c.*, să ajungă la toate parohiile, nu altcum că pe baza protocoalelor de restaurare, luând în sinoadele parohiale, să compună după ordul alfabetic al comunelor:

a) *conspectul membrilor comitetului și ai epitropiei parohiale*, iar pe baza protocolului sinodului protoprezviteral, să compună:

b) *lista membrilor sinodului, scaunului, comitetului și a epitropiei protoprezviterale*.

având conspectul de sub a) și lista de sub b) împreună cu protocoalele de restaurare a le sușterne la *Consistorul de aici*, cu rapoarte separate, cel mult *până la finea lui Februarie 1906*.

Arad, 18 Decemvre 1905.

Consistorul eparhial gr.-or. rom. din Arad.

Ioan I. Papp
Episcopul Aradului.

Act de pietate.

Marti, la 20 Decemvrie (2 Ianuarie 1906) la oarele 2 d. m., a avut loc exhumarea osemintelor fericitei fundatoare *Elena Ghiba Birta*, din vechiul cimitir, care se casează, pentru a fi așezate în noul cimiter, unde i-s'a gătit locaș de eternă odihnă.

Cu această ocaziune s'a celebrat la mormânt panahida, fiind de față și P. S. Sa Dl Episcop diecezan Ioan I. Papp.

Dintre acei bărbați ai neamului nostru, cari au beneficiat din stipendiile fundațiunei fericitei

Elena Ghiba Birta, au fost de față d-nii: R. Ciorogariu, P. Rozvan, Dr. Ilie Precupaș, Dr. Ioan Nemet, Dr. Sever Ispravnic, N. Mihulin, Dr. G. Popa; apoi un frumos număr de membri din inteligența română din Arad și membrii comitetului fundațional.

Serviciul divin a fost oficiat de P. C. Sa dl Roman Ciorogariu, asistat de preoții P. Ond-ni Al. Vesalon, Tr. Vălan și diaconul Dr. I. Suci, iar cântările au fost intonate de corul seminarial.

Pontificantul P. C. Sa dl R. Ciorogariu a rostit un foarte mișcător panegiric, pe care vom căută să-l redăm după notele noastre în cele următoare:

O sfântă datorință ne-a adus aici, să săvârșim un act de pietate, față de memoria Elenei Ghiba Birta, care, ca o a doua văduvă din evanghelie, a dat săracilor tot ce a avut, și acei săraci sunt fiii neamului românesc.

Sentimentul de recunoștință față de fosta mea binefăcătoare, fenomenala frumsețe a faptului, imi impune datorința de a zugrăvi sublimul acestei ființe femeiești, ca să fiu vrednic interpret al sentimentului ce ne-a adunat la acest mormânt.

De-aș vorbi însă în limbi de foc, nici atunci nu aş putea zugrăvi acea magică putere de gândire, ce se află în testamentul Elenei Ghiba Birta.

Considerând — sună testamentul — că sunt foarte rare institutele de binefacere pentru creșterea tinerimei române, iar de fundațiunile străne sunt osebiți prin literile fundaționale, și fiindcă baza progresului și buneii stări morale și materiale a națiunilor residă în educațiunea și școlarizarea lor; dreptaceea inspirată și eu de dorul de a concurge, după putințele mele spre un mai frumos și înfloritor viitor, — în dulcea speranță, că acest fapt al meu va fi încoronat de bun succes și posteritatea va învrednici mormântul meu de o clipă a recunoștinței, cu drag mă hotărâse a înființa sub numele Elena Ghiba Birta o fundațiune de 4800 fl., pentru creșterea tinerimei române.

Aceasta este evanghelia iubirei de neam, lăsată nouă de moștenire în testamentul fericitei testatoare, datat în Arad la 2 Iulie 1863.

Suflet nobil, înzestrat cu adevăratele calități ale mărimii suflești, care, câtă vreme ai făcut bine aici pe pământ n'ai cerut pentru tine nimic, nici mărire nici tămâie, ci chiar după moartea ta, zici în testament, să nu se cheltuiască mai mult de 200 fl. pe crucea ce-ți va pune la mormânt, de oarece, zici: E departe de mine orice vanitate acest tip al inimilor mici — și voi mai mult să strălucesc prin fapte bune de cât prin pompă.

Iată, aici se prostern, înaintea osemintelor tale, Arhierueul, pe care l-ai rugat să fie paznicul fundațiunei tale; chivernisitorii averii tale, comitetul fundațiunei; știpeștiții creșcuți după cuvântul tău testamentar; și iată aici corpul profesoral și elevii institutului ped. teol. din loc, ca reprezentanții școalei, căreia, ca o a doua văduvă din evanghelie și-ai închinat dinarul tău, tot avutul tău. Toți într'un cor fac mărturie vie, că dulcea speranță exprimată în testament astăzi este o realitate și posteritatea, dela care modestia ta cerea numai o clipă a recunoștinței, stă pironită la mormântul tău și-ți cântă osanalele eternității.

Venit-am acum să luăm scump trupul tău, să-l ducem în casa ce a gătit ție recunoștința posterității.

Să nu te clătini în mormânt, că cu tine ducem și pe iubitul tău soț Emanuil Goger, lângă care ai dormit, să-ți dormi somnul eternității. De acum înainte tu-i vei da lui lăcaș, precum el ți-a dat ție până astăzi aci. Și te vom duce în apropierea aceluia, care ți-a fost sfetnic, celce și-a avut partea sa la întărirea ta în iubirea de neam, celce tea călăuzit pe calea nemuririi, la genialul și iubitorul de neam, avocat de odinioară Ioan Popovici, ca precum în parastase împreună sunteți pomeniți, împreună să odihniți odihna eternității.

Nu în strălucirea pompei externe am venit să vă ducem, ci în strălucirea recunoștinții către binefăcătoarea celor 88 tineri crescuți și cari cresc din fundațiunea Elena Ghiba Birta.

Aruncă o privire asupra lor și vezi strălucirea mărgăritarelor recunoștinței în ochii lor și privește în casele lor și unde vei afla fericire și copii de sărutat, să știi că ei sunt mărgăritarele din cari vecinic se împletește nevestezita cunună a nemuririi tale. Și primește dela mine, stipendistul tău din prima serie, drept prinos al recunoștinței, cuvântul pietății, ce ți-l dedic aici.

Cu rugăciune se încheie testamentul. De încheiere zice Elena Ghiba Birta:

Către Atotputernicul Dzeu imi înalț rugăciunea, ca să trimită darul său cel sfânt asupra așezămintelor mele, ca tinerimea crescută din fundațiunea mea să devină membri folositori ai iubitei mele patrii și pe toți vecii să păstreze amintirea mea; și cu acestea imi dedic sufletul în ocrotirea Domnului cerurilor.

Tu, Doamne, ascultă rugăciunea ei renoită de noi; înseminează-i sufletul, precum ea a înseminat sufletul poporului, care pe tine te adoră, Ție îți mulțumeste că i-ai trimis această schintea a ființei tale dumnezeiești și împreună cu nemurirea ei și nemurirea neamului românesc.

Și fie după cuvântul ei: În vecii pomenirea ei!

CRONICA.

Hirotoniri. În 18/31 Decembrie a fost hirotonit intru preot pentru capelania din Gruin teologul absolvent Liviu Biro; iar în 20 Decembrie 1905 (2 Ian. n. 1906), teologul absolvent Ioan Botiș, pentru parohia Ds.-Gurbești.

Capela românească din Salonic (Macedonia) a fost deschisă dreptcredincioșilor. Inaugurarea acestui sanctuar românesc a avut loc Duminecă 3 Decembrie v. Un mare număr de Români au asistat la această ceremonie, printre aceștia se aflau foarte multe femei. La această capelă slujesc doi preoți români.

Cărți noi. Am primit dela institutul de editură și librărie Ciurcu din Brașov:

Puterea credinței și operațiunea ei magică, Isidor Ieșanu. Prețul 5 cor. 30 fil (franco).

Carte de rugăciuni pentru tinerime, 40 fil.

A fost odață, șase povești, de E. P. Prețul 20 filieri.

Tot de E. P. povestiri însoțite de frumoase ilustrațiuni, anume: *Rozalba*, *Boneta roșie*, *Rozioara din spini*, à 32 fil. exemplarul; și *Imblăciul de cer*, *Cenușotca*, *Printul Arici și princessa Broască*, à 8 fil.

Poșta Redacțiunii.

Bărâteaz. Indată ce se va putea, le va veni rândul, așa cum s'au trimis. Sărbători fericite!

Concurse.

Pe baza dispozițiunii Ven. Consistor Nr. 5743/905, pentru îndeplinirea Capelaniei temporale pe lângă veteranul preot Arsenie Leuca din parohia **Lazuri** cu filia **Groși**, devenită în vacanță în urma repausării capelanului Constantin Leuca de acolo, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Dotăția capelanului va consta din $\frac{1}{2}$ din toate venitele parohiale, cari sunt: 1. Birul parohial 100 măsuri cucuruz în boambe, 2. Venitele stolare, cari după coala de fasiune dela congruă fac în calcul mediu 132 cor., 3. Pentru ținerea unui cal pentru administrarea în filie 25 cor., 4. Uzufructul din $\frac{1}{2}$ cimitir, 5. Eventualul ajutor de stat.

Dela reflectanți se poștește să aiba cvalificația recerută pentru parohii de clasa III-a și să-și susțină recursele lor întrunite cu toate documentele prescrișe până la terminul susindicat, adresate comitetului parohial la P. O. oficiu protoprezbiteral al Hălmagiului (Nagyhalmagy), totodată sunt avizați ca în terminul regulamentar să se prezinte în sfta biserică din Lazuri spre a-și arată desteritatea în oratoria bisericească și tipic.

Alegândul va avea să îndeplinească toate funcțiunile preoțești independent dela paroh și agendele scripsale ale oficiului parohial și să catehizeze în școală fără alte remunerație.

Din ședința comitetului parohial din Lazuri, ținută la 15/28 Decembrie 1905.

Arsenie Leuca m. p.,
președ.

Ioan Coroiu m. p.,
notar.

În conțelegere cu mine: *Cornel Lazar*, protoprezv.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea parohiei **Milova** prin această se escrie concurs cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele acestei parohii sunt: 1. 3 jughere pământ cu un venit anual de 60 cor. 2. Din ștole 120 cor. 3. Birul preoțesc dela 80 numere de case câte 4 cor. de tot 320 cor. 4. Pentru lemne 50 cor. 5. Intregirea dotației dela stat 661 respective 1461 cor.

Preotul va avea să provadă și învățământul dela școala noastră din Milova, pentru care va avea dela comună 50 cor. pentru lemne iar dela Ven. Consistor un ajutor anual de 200 cor.

Doritorii de a ocupa acest post să-și trimită în terminul concursual recursele ajustate conform lit c a §-lui 15 din Regulamentul pentru parohii și adresate comitetului parohial din Milova. P. O. Oficiu prezbiteral în M. Radna, iar dâșii cu stricta observare a dispozițiunilor §-lui 18 din acelaș Regulament să se prezinte în s. biserică din Milova, spre a-și arată desteritatea în cele rituale și omiletică.

Milova, la 13/26 Decembrie 1905.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: *Procopie Givulescu* pprezvlter

—□—

2 3

Conform înaltei dispozițiuni Consistoriale din 3/16 Novrie Nr. 5041 prin această se escrie concurs pentru îndeplinirea postului de paroh de clasa I din comuna **Toraetul Mare**, devenită vacanță, prin moartea parohului Paul Tempea cu termen de alegere de **30 de zile** dela prima publicare, pe lângă următoarele venite:

1. Una sesiune pământ arător de cl. I constător din 30 jughere cu un venit anual de 900 cor. 2. Resplătirea birului în bani gata 300 cor. solvind din cassa culturală. 3. Ștolele usuate după norma ștolară edată de Ven. Consistor din Arad, cari dau un venit anual de 240 cor. 4. Intregire dela stat 572 cor. 69 fl. cari venite toate la olaltă computeate și după detragerea contribuțiunei regești, dau un venit anual cural de 1600 cor.

Dările publice după pământ le va suportă alegândul paroh, carele este indatorat a da văduvei preotese jumătate din venitul parohiei un an intreg, conform §-lui 8 din Regulament.

Recurenții sunt invitați a-și instrua recursele lor conform §-lui 15 lit. a. din Regulamentul pentru parohii și a-1 subșterne Prea On. Demn Paul Miulescu protoprezviter tractual în Nagy Komlós.

Recurenții sunt poștiți a se înfașoa în vre o Duminică ori sărbătoare în s. biserică din loc, spre ași arată desteritatea în cântare tipic și oratorie conform §-lui 18 din Regulament.

Dat din ședința comitetului parohial gr. ort. din comuna Toracul Mare, ținută la 26 Noem. (9 Dec.) 1905

Alexa Secoșan
preș.

Iuliu Rașa
not.

În conțelegere cu mine: *Paul Miulescu* protoprezviter
—□— 2 3

Nr. 5722/ 905.

Se escrie concurs pentru două stipendii, de câte 240 cor. fiecare din fundațiunea »Gavril Faur de Teiuș«, pentru studenții gr. or. de naționalitate română, cari vor studia la vre'un gimnaziu public, academie ori universitate, școală reală superioară, tehnică, politehnică sau la institutul teologic ori pedagogic preparandial gr. or. român.

Dintre recurenți au preferință studenții din familia lui Faur și respective Poyenar, fără privire la clasele în cari aceia studiază.

Competenții la acest stipendiu vor avea să producă:

a) Carte de botez cu clauzula parohului local, că și de prezent aparțin bisericii ortodoxe române.

b) Certificat despre sărăcie.

c) Testimoniu cu calcul eminent despre progresul făcut în anul școlar precedent.

d) Certificat medical despre starea sanitară.

e) Concurenții au să numească specialitatea la care, — și locul unde voesc a-și continua studiile, precum și aceea, dacă au alt stipendiu.

f) Concurenții au să-și înainteze actele la Venerabilul Consistor rom. gr. or. din Oradea-mare în termen de **30 de zile** socotite dela prima publicare în organul oficios.

Arad, la 2/15 Decemvrie 1605.

Consistorul eparhial român
ortodox din Arad.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa I devenită vacantă prin reșosarea preotului Gavrilă Lazar, din **Socodor** (Székudvar), protoprezviteratul Chișineu-

lui, se escrie concurs cu termen de alegere **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Bis. și Șco“.

Emolumentele împreunate cu aceasta parohie sunt: 46/1100 jughere pământ comasat, bir dela casă cu pământ una măsură grâu și una măsură cucuruz, iar dela casă fără pământ una măsură cucuruz și ștolele indatinate.

Alegândul va avea să solvească darea directă după pământ.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie, să-și trimită recursele ajustate conform Regulamentului pentru parohii de clasa I și adresate comitetului parohial din Socodor, Oficiului protoprezviterat în Chișineu, (Kisjenő cott. Arad) în timpul concursual, iar recurenții, în susmenționatul interval să se prezenteze în s. biserică din Socodor, spre a-și arată desteritatea în cele rituale.

Socodor, din ședința comitetului parohial ținută la 3/16 Noemvrie 1905.

Petru Goldiș

preș. com. par.

Ioan Crișan

not. com. par.

În conțelegere cu: *Dr. Ioan Trăilescu* protoprezviter.

—□—

3—3

Pentru parohia vacantă din **Șimand**, protoprezviteratul Chișineului (Kisjenő cott. Arad), devenită vacantă în urma decedării fiertatului paroh Maximilian Leucuța, se escrie concurs pentru îndeplinirea acelei parohii de clasa I-a cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“, pe lângă următoarele emolumente: a) Doauă sesiuni pământ parohial, constător din 80 jughere arător într'un complex-comasat, cu venit de 2400 coroane, b) competența de pășune 20 jughere, cu venit de 160 cor. c) usufructul alor doauă intravilane, cu venit de 80 cor. în total venitul face 2640 cor.

În înțelesul concluzului Venerabilului Consistor sub Nr. 2751 ex 1902 transpus prin oficiul protoprezviterat cu Nr. 422/902 Oficiul parohial spre conformare și executare, din care se vede apriat stabilit în p. 5 că, atât birul preotese cât și alte funcțiuni în casele și în familiile poporenilor ce se împlinesc sub epitrafir stipulate sub a, b, c sunt rescumpărate prin doauă sesiuni de pământ și așa nu se plătește nimic.

d) Toate celelalte venite stolare, cuprinse în punct 5 din actul consitorial stipulate sub d și e, se pot socoti anual la 100 cor. e) toate dările publice de ori-ce natură le plătește alesul.

Conform §-lui din Regulamentul pentru parohii văduva și orfanii preotului decedat au drapt la jumătate din venitul parohial până la 17/30 Noemvrie 1906.

Se observă că alesul se indatorează a catehiza în școalele noastre confesionale ort. rom. din loc fără altă remunerațiune.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie sunt avizați ca petitele lor, instruite conform §-lui 15. lit. a. din Regulamentul pentru parohii și adresate com. par. din Șimand, să le subștearnă On. Oficiu protoprezviterat în Chișineu, în timpul concursual, celea intrate mai târziu nu se vor lua în conșiderațiune, iar până la expirarea termenului de concurs cu observarea §-lui 18 din Regulamentul amintit, recurenții să se prezinte în s. Biserică din Șimand, pentru a-și dovedi desteritatea în cele rituale și oratorie.

Șimand, din ședința comitetului parohial ținută 29 Noemvrie (12 Decemvrie) 1905.

3—3

Augustin Beleş

preș. com. par.

Ioan Volentir

not. com. par.

În conțelegere cu: *Dr. Ioan Trăilescu* protoprezviter.